

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

От: *доцент, д-р, Мария Тодорова Марикина;*
УНСС / катедра „Икономикс“;
Научна специалност – „Политическа икономия“, професионално
направление 3.8 Икономика

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна*
*степен **„доктор“** по „Политическа икономия“*
(Микроикономика и макроикономика) в професионално
направление 3.8 Икономика в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: *участие в състава на научното*
жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №
1542/16.06.2021 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Антоан Красимиров Шотаров*
Тема на дисертационния труд: *Динамика на иновационната*
активност и конкурентоспособност в Р България в периода
2007 – 2019 г.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра*
Икономикс/Общикономически факултет на УНСС по *научна*
специалност „Политическа икономия“ (Микроикономика и
макроикономика) съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС №
1051/28.04.2017 г. Обучението е осъществено в *задочна* форма през
периода 04.04.2017 г. – 14.06.2021 г.

Антоан Шотаров е роден през 1991 г. в гр. Девин. През 2010 г.
завършва ПМГ „Васил Левски“ гр.Смолян, с профил информатика и
английски език. През 2014 г. завършва бакалавърското си обучение в
специалност „Международни икономически отношения“ при Универси-
та за национално и световно стопанство. В този период в продължение на две
години е председател на Студентския съвет при УНСС, член на
Ректорския и Академичния съвет на УНСС, и Националното

представителство на студентските съвети. През 2015 г., Антоан Шотаров завършва магистратура в специалност „Международни икономически отношения със специализация международни финанси“ в УНСС. От 2017 г. е зачислен като задочен докторант по направление „Политическа икономия“ към катедра „Икономикс“ на „Общоекономически факултет“ при УНСС. Той притежава сертификати за завършени курсове от Imperial College London и Massachusetts Institute of Technology.

За периода на обучението си като докторант в катедра Икономикс Антоан Шотаров е зачислен в задочна докторантура, субсидирана от държавата, по докторска програма „Политическа икономия“, към катедра „Икономикс“. Срокт на обучение е удължен с една година в рамките на законовата и нормативна уредба. Индивидуалният план за периода на обучението му е изпълнен изцяло и покрива всички заложиени кредити. Представя се отлично на задължителните докторантски изпити, а на избираемите фокусира обучението си върху специализираните докторантски програми в областта на дисертационния труд. Антоан Шотаров взема участие в четири национални научни конференции, към които има представени публикации. Участва в два научни проекта на УНСС.

Професионалното развитие на Антоан Шотаров е свързано със същите тематични области, като той е заемал последователно различни мениджърски позиции. Към настоящия момент е съосновател в три иновативни фирми и е член на младежкия борд на EURid. Той свободно владее английски език и го практикува ежедневно в професионалната си кариера, притежава базови познания по немски език.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на Антоан Красимиров Шотаров за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ се състои от увод, три глави, заключение и препоръки, използвана литература и приложения. Той включва 177 страници текст, 43 фигури и 11 таблици.

Намирам, че темата на дисертацията е интересна и сполучливо избрана. Антоан Шотаров е обосновал много добре мотивите и изходната база за изследването, а от тук и за значимостта на темата и нейната актуалност. Изборът от докторанта на такава тематика е много важен и актуален, особено в светлината на промените, настъпващи в националното и световното стопанство. Значимостта и актуалността на тази проблематика извеждат на преден план необходимост от задълбочено проучване на процесите и взаимовръзката на иновативността и

националната конкурентоспособност.

Сполучливо са поставени четири изследователски задачи, свързани с реализирането на една доста сериозна цел: „изследване на промените в иновационната активност и конкурентоспособност на Р България в периода след присъединяването на страната към Европейския съюз (2007-2019 г.) и сравняване на постигнатите резултати с тези на останалите страни от Съюза.“ (Стр. 13). Ето защо в посока целесъобразност за дисертацията най-големият плюс за нея е, че са систематизирани доста добре промените в иновационната активност и конкурентоспособността на България след 2007 год. и са открити и обобщени особеностите им в съвременния етап на динамиката им.

Докторантът ясно е открил проблемите, които се заема да реши, а в същото време тази проблематика е комплексна и сложна, и за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка, високи аналитични способности и опит в извършването на научни изследвания.

Обектът на дисертационния труд – „иновационната активност и конкурентоспособността на Р България в периода 2007-2019 г.“ и предметът – „изменението в конкурентоспособността и иновационната активност на Р България в периода след присъединяването към ЕС – в периода 2007-2019 г.“ (стр.15), са актуални и уместно избрани в контекста на липсата на единно проучване в научната литература.

Съставени и аргументирани са три хипотези, спомагащи изследването.

Спазено е утвърденото изискване за дисертационен труд: точно и ясно е определена тезата, която се защитава: „Между иновационната активност и конкурентоспособността съществува положителна взаимна обвързаност, като основните фактори за продължаващото изоставане на Р България по тези показатели, спрямо страните от ЕС са – институционалната среда, международната конкуренция и изходната позиция.“ (стр. 14).

Прецизно са представени основните изследователски подходи и методи, включващи информационно осигуряване, анализ и синтез, индукция и дедукция, сравнителен анализ, дескриптивен анализ, корелационен и регресионен анализ, SWOT анализ, анкетно проучване, дълбочинно интервю и др.

Структурата на дисертацията е изградена логически и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем.

Текстът е сполучливо онагледен с таблици, фигури и голям брой приложения – собствени и от други източници, коректно цитирани, които способстват за по-лесното му възприемане и вникване в същността на

изследването.

В справка за цитираната литература са включени 183 цитирани източника основно на български и английски, по един на полски и чешки език.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният за рецензия дисертационен труд съдържа редица доказателства за високите теоретични познания и изследователски умения на докторанта. В него са демонстрирани задълбочени познания в областта на избраната проблематика - иновационната активност и конкурентоспособността, умения да се анализира и обобщава, да се прилагат специфични изследователски подходи и методи към сложните и динамични зависимости в обекта на дисертационния труд. Уводът съдържа всички необходими елементи, които са добре добре премислени и коректно поставени. Трите глави на дисертационния труд са разработени в сходен, приблизително равностоеен обем. Те завършват с обобщаване на основните изводи и резултати от съответния етап на изследването, което дава възможност да се открият основните му опорни пунктове. В разгърнатото съдържание на трите глави се решават последователно и успешно съответната част от поставените в увода специфични задачи.

В Глава 1. докторантът представя и анализира основните теоретични концепции за иновациите и конкурентоспособността и изгражда теоретичния фундамент на изследването.

Залага обосновката на влиянието на иновациите върху конкурентоспособността. Представени са проучванията в първичните документи, касаещи системите и индексите за измерване на иновациите и конкурентоспособността.

Анализирани са научни статии по съществуващата проблематика. Обработен е широк документационен материал по проблематиката. Изготвена е подходяща систематизация и са използвани за база конкретни измерители и фактори на влияние върху която база се реализира по-нататък корелационен и регресионен анализ. С него докторанта си поставя за цел на практика да потвърди положителната взаимна обвързаност на разглежданите индикатори, както за България, така и на ниво ЕС.

В Глава 2. Антоан Шотаров изследва динамиката при иновационната активност и конкурентоспособността на България според ГИИ и ГИК. Реализирано е проучване с конкретни показатели, заложи от предишната глава.

Проведено е емпирично изследване на високо качество относно ГИИ и ГИК, акцентирано е ясно върху емпиричния анализ на избраната съвкупност от детерминанти, което дава възможност на Антоан Шотаров да достигне до няколко основни извода, които са естествен резултат от изследването му.

Същественият основателен извод, до който докторанта достига е, че в периода след присъединяването на Р България към ЕС, представянето на страната според разглежданите показатели се подобрява, но с прекалено слаб темп. Въпреки това, тя продължава да изостава драстично спрямо силно развитите западноевропейски държави, както и спрямо голям брой страни от ЦИЕ, като Антоан Шотаров посочва и основните причини за тази динамика.

В Глава 3. върху заложената методологична основа от гл. 1 и гл. 2 и върху критичния преглед на съществуващите Национална иновационна стратегия и Национална стратегия за конкурентоспособност, са изготвени конкретни изводи и препоръки относно актуализирането им и качествено им съдържание.

Обобщени и критично осмислени са резултатите от проведеното от докторанта анкетно проучване сред бизнеса и осъществените дълбочинни интервюта с институционално ангажирани лица с разглежданата проблематика.

На основата на детайлен анализ на текущата ситуация, проведените проучвания относно успешните подходи прилагани сред най-иновативните страни в света, както и на база препоръките на респондентите, попълнили авторските анкетни проучвания, Антоан Шотаров е представил качествени предложения за стимулиране на иновационната активност и националната конкурентоспособност на България.

Това ми дава основание да смятам, че работата, извършена от докторанта показва добра теоретична подготовка, критично осмисляне на идейните разбирания, възможност за систематизация на измерители, както и способност да стига до научни обобщения.

Разработеното във втора глава показва уменията на Антоан Шотаров на основата на различни по естеството си анализи да генерира методически решения.

Постигнатото в трета глава дава основание за извод по повод много доброто познаване на анализирания обект и дълбочина на предмета, и високата способност на докторанта да извършва научно-практически изследвания с разнообразен характер и инструментариум.

В цялост работата му достига до изпълняване на заложената цел на изследването.

Данните, които е изложил докторанта са с висока представителност и актуалност. Излагането на конкретна икономическа и статистическа информация е коректно зададено, позоваванията на литературните и справочни източници са верни.

В техническо отношение дисертацията е отлично оформена. Качествата на таблиците и на фигурите е на много високо ниво. Стилът и езикът на изложение са на нужното равнище за дисертационен труд.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Според мен най-съществените **приноси**, постигнати в дисертационния труд на Антоан Шотаров, са следните:

1. В теоретичен аспект са идентифицирани и анализирани основните фактори, поради които Р България продължава да изостава по иновационна активност и конкурентоспособност спрямо страните от ЕС - институционалната среда, силната международна конкуренция и ниската изходна позиция;

2. В практико-приложен аспект са предложени качествени препоръки и съответен инструментариум за стимулиране на иновационната активност и конкурентоспособността на Р България. Основа за това е послужило представянето на оригинални SWOT-анализи, анкетно проучване, дълбочинно интервю и изследване на националните стратегии на други страни от ЕС.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Антоан Шотаров е представил шест публикации за рецензиране.

Първите две са свързани с изследването, извършено във втора глава на дисертацията. Това са: „Създаване на общеевропейски хъб за подкрепа на иновационната активност в Общността“, сборник с доклади от докторантска научна конференция на тема “Новата перспектива пред ЕС – приоритети и политики“, 2018 г., СУ „Св. Климент Охридски“, издателство „Минерва“, с. 53 – 65 (ISBN: 978-619-91006-2-2); и

„Влияние на иновациите върху конкурентоспособността“, сборник с доклади от Четиринадесета международна научна конференция на младите учени на тема „Икономиката на България и ЕС в дигиталния свят“, 2018 г., УНСС, издателство на ВУЗФ, с. 518 – 526 (ISBN: 978-954-8590-68-6);

Третата и четвъртата публикация - „Създаване на иновационен дигитален хъб за споделяне на знания и стимулиране на иновационната активност на страните от Централна и Източна Европа“, сборник с доклади от научна конференция на тема „Икономически предизвикателства: държавата и пазарът“, 2020, Издателски комплекс – УНСС, с. 90 – 99 (ISBN: 978-619-232-333-2) и „Световната пандемия като катализатор за внедряване на иновативни решения и дигитална трансформация“, сборник с доклади от научна конференция на тема „Икономически предизвикателства: криза, шокове, реструктуриране, политики“, 2021 г., Издателски комплекс – УНСС, с. 178 – 190 (ISBN: 987-619-232-466-7); са намерили свое отражение в третата глава на дисертацията.

Последните две публикации са публикувани в най-сериозните издания на УНСС- Годишник на УНСС и Научни трудове, съответно: „Innovation and competitiveness of the Republic of Bulgaria during the period 2007 – 2019, Годишник на УНСС (брой 2), 2020 г., Издателски комплекс – УНСС, с. 161 – 170 (ISSN Print: 1312-5486)(ISSN Online: 2534-8949) и „Дигитализация по време на пандемия“, Научни трудове на УНСС, 2021 г., Издателски комплекс – УНСС, (под печат).

От съдържанието им става ясно, че и шестте публикации включват значими резултати от дисертацията и поради това тя може да се определи като достатъчно апробирана.

6. Оценка на автореферата

В резултат на запознаването ми с автореферата достигнах до заключение, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията и е в общ обем от 33 стр. Той включва всички необходими компоненти – обща характеристика, структура и синтезирано изложение на дисертационния труд, справка за основните научни и приложни приноси, и списък на публикациите по темата.
2. В съдържателно и структурно отношение авторефератът напълно съответства на дисертационния труд. Той коректно отразява основните моменти в дисертацията в необходимата пълнота и дава ясна представа за постигнатото от Антоан Шотаров.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Внимателният прочит на дисертационния труд ми дава основание да обобща, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия.

Несъмнените достойнства на дисертационния труд са налице, но към него могат да се отправят и някои критични бележки. Така например, въпреки широкия обхват на теоретичния анализ, в него не присъства достатъчно осветляване на идейно-теоретичните концепции за конкурентоспособността на съвременни европейски и конкретно български учени.

Освен това Антоан Шотаров декларира на стр. 169, че „В Глава 3. са представени и резултатите от проведеното от автора анкетно проучване сред бизнеса, министерствата на икономиката на страните от ЕС и международните търговско – промишлени палати представени в Р България.“ На практика в глава 3. отсъстват резултати и анализи от министерствата на икономиката на страните от ЕС и международните търговско – промишлени палати представени в Р България. Отдавам този пропуск на техническа грешка, заради намерения на докторанта от предишни етапи на работния процес по дисертацията.

Добре би било да намери място в дисертацията и авторовото мнение за възможните глобални икономически рискове пред иновационната активност и конкурентоспособността. В същото време смятам, че това е възможност за автора на дисертацията да продължи научни си занимания в областта, както и да препоръчам публикуване на основните му резултати в научни списания, индексирани в световни бази данни.

Предлагам по време на публичната защита да вземе отношение по следния въпрос: Тъй като изследването обхваща периода 2007 – 2019 г. интерес представлява мнението на докторанта относно развитието на

институционалната среда, международна конкуренция и позицията като фактори за иновационната активност и конкурентоспособността на България през 2020 г. в контекста на пандемията от COVID-19.

8. Заключение

Дисертационният труд на Антоан Шотаров е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен проблем. Изследователските задачи успешно са изпълнени, а основната цел е реализирана. Постигнати са научно-приложни приноси, които обогатяват научното знание и подпомагат практиката. Дисертационният труд заслужава положителна оценка и отговаря на изискванията за присъждане на исканата научна степен.

Всичко това ми дава основание с пълна убеденост да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на Антоан Красимиров Шотаров образователната и научната степен “Доктор”.

01.08.2021 / София

Подпис:

(доц. д-р М.Марикина)